ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN MISCHO της 28ης Οκτωβρίου 1987 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Οι προσφυγές των Del Plato, Ferrari, Paruccini και Rodari κατά της Επιτροπής (συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 181 έως 184/86) θέτουν το ζήτημα βάσει ποίων κανόνων οι υπάλληλοι του επιστημονικού ή του τεχνικού κλάδου των Κοινοτήτων της κατηγορίας Β μπορούν να μεταβούν στην κατηγορία Α.

2. Ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων (στο εξής: κανονισμός) προβλέπει ρητά μόνο δύο τρόπους βαθμολογικής ανόδου, τη διαδικασία διαγωνισμού και τη διαδικασία προαγωγής.

3. Κατά τη διαδικασία διαγωνισμού που διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 30 του κανονισμού και του παραρτήματος III, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (ΑΔΑ) διορίζει την εξεταστική επιτροπή η οποία εξετάζει όλους τους υποψηφίους και καταρτίζει τον πίνακα αυτών, τους οποίους κρίνει ικανούς για την άσκηση των συγκεκριμένων καθηκόντων. Απ' αυτό τον πίνακα επιτυχόντων η ΑΔΑ επιλέγει τους υποψηφίους που διορίζει στις κενές θέσεις (άρθρο 30). Η ΑΔΑ επαφίεται τελείως στις κρίσεις της εξεταστικής επιτροπής και δεν επανεξετάζει την περίπτωση των υποψηφίων που δεν περιελήφθησαν στον πίνακα.

4. Κατά τη διαδικασία προαγωγής, αντιθέτως (άρθρο 45, παράγραφος 1), η ΑΔΑ προβαίνει σε συγκριτικό έλεγχο των προσόντων όλων των υπαλλήλων που έχουν σειρά προαγωγής, δηλαδή όλων των υπαλλήλων που έχουν συμπληρώσει έναν ελάχιστο χρόνο υπηρεσίας στο βαθμό τους.

5. Σε κάποια στιγμή τα όργανα καθιέρωσαν την πρακτική των συλλογικών προαγωγών εντός της σταδιοδρομίας (για την κατηγορία Α από το βαθμό Α 7 στο βαθμό Α 6 και από το Α 5 στον Α 4). Για να διευκολύνουν το έργο τους ανέθεσαν στις συμβουλευτικού χαρακτήρα «επιτροπές προαγωγών» το καθήκον της πρώτης επιλογής των υπαλλήλων με τα περισσότερα προσόντα, δεδομένου ότι οι διαθέσιμες θέσεις σχεδόν ουδέποτε επαρκούν ώστε να προαχθούν όλοι οι υπάλληλοι που έχουν την απαιτούμενη αρχαιότητα.

6. Το Δικαστήριο δεν έθιξε αυτό το σύστημα, τόνισε όμως ότι ο πίνακας των ικανοτέρων υπαλλήλων πρέπει οπωσδήποτε να καταρτίζεται και από την ΑΔΑ ύστερα από συγκριτική εξέταση των προσόντων *όλων* των υπαλλήλων, άρα και αυτών που δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα [1]. (Εννοείται ότι και στα δυό συστήματα οι διορισμοί γίνονται εν πάση περιπτώσει από την ΑΔΑ.)

7. Όταν ένα υπάλληλος της κατηγορίας Β διορίζεται σε θέση Α 7 είναι σαφές ότι προάγεται κατά την ευρεία έννοια του όρου. (Βλέπε σχετικώς την απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1984 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 80 έως 83/81 και 182 έως 185/82, Adam κατά Επιτροπής,

* Μετάφραση από τα γαλλικά.

1 — Βλέπε, ιδίως, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1978 στην υπόθεση 86/77, Ditterich κατά Επιτροπής, Rec. 1978, σ. 1855, ιδίως σ. 1864, σκέψη 17.

Συλλογή 1984, σ. 3411, σκέψη 29, και D. Rogalla, *Fonction publique européenne*, éditions Fernand Nathan, Paris, éditions Labor, Bruxelles, 1982, σσ. 137 και 138). Πάντως ο κανονισμός θεωρεί αυτόν τον τύπο προαγωγής ως ιδιαίτερο τύπο προωθήσεως που χαρακτηρίζει ως « μετάβαση ». Συγκεκριμένα το άρθρο 45, παράγραφος 2, ορίζει ότι « η μετάβαση υπαλλήλου από κλάδο ή κατηγορία σε άλλο κλάδο ή ανώτερη κατηγορία δύναται να γίνει μόνο μετά από *διαγωνισμό* ».

8. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 98, δεύτερη παράγραφος, οι διατάξεις του άρθρου 45, παράγραφος 2, δεν εφαρμόζονται στους υπαλλήλους που κατέχουν στον πυρηνικό τομέα θέση για την οποία απαιτούνται επιστημονικά ή τεχνικά προσόντα και αμείβονται από τις πιστώσεις που διατίθενται από τον προϋπολογισμό ερευνών και επενδύσεων. Με ποιες διαδικασίες λοιπόν μπορούν να μεταβούν οι υπάλληλοι αυτοί από την κατηγορία D στη C, από τη C στην B και από την B στην A;

9. Μια πρώτη ερμηνεία που υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες με τον πρώτο ισχυρισμό τους είναι ότι, αφού η παράγραφος 2 του άρθρου 45 δεν έχει εφαρμογή, εφαρμόζεται η παράγραφος 1 του ίδιου άρθρου, δηλαδή η « κανονική » διαδικασία προαγωγής. Η ερμηνεία αυτή δεν λαμβάνει υπόψη το στοιχείο ότι η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου αφορά μόνο τις προαγωγές εντός της κατηγορίας στην οποία ανήκει ήδη ο υπάλληλος: « Η προαγωγή ... συνεπάγεται την κατάληψη από τον υπάλληλο του αμέσως ανωτέρω βαθμού της κατηγορίας ή του κλάδου στον οποίο ανήκει. »

10. Υπέρ της απόψεως αυτής μπορεί πάντως να υποστηριχτεί ότι ο εν λόγω περιορισμός εξηγείται μόνο από το ότι το άρθρο περιλαμβάνει και δεύτερη παράγραφο που προβλέπει διαγωνισμό για την αλλαγή κατηγορίας· εφόσον ο κανόνας αυτός αίρεται, όπως στην περίπτωση των ερευνητών της Ευρατόμ, δεν υπάρχει λόγος να μην εφαρμοστεί η διαδικασία προαγωγής και για τη μετάβαση από μια κατηγορία σε άλλη ανώτερη.

11. Εν πάση περιπτώσει δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τον άλλο περιορισμό της παραγράφου 1 του άρθρου 45, ότι δηλαδή η προαγωγή γίνεται μόνο στον αμέσως ανώτερο βαθμό. Επομένως, αν υποτεθεί ότι το άρθρο 45, παράγραφος 1, έχει εφαρμογή, μόνο οι υπάλληλοι του βαθμού B 1 θα μπορούσαν να ανέλθουν διά προαγωγής στην κατηγορία A.

12. Η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο 45, παράγραφος 1, του κανονισμού δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω διότι υπάρχει σαφέστατη διαφορά μεταξύ της προαγωγής υπό στενή έννοια και της μεταβάσεως από μια κατηγορία σε άλλη. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 98, δεύτερη παράγραφος, αίροντας την προϋπόθεση του διαγωνισμού, παρέχει στην ΑΔΑ ευρύτατη εξουσία εκτιμήσεως κατά την οργάνωση αυτού του είδους ιεραρχικής ανόδου, υπό τον όρο ότι τηρούνται βεβαίως οι θεμελιώδεις αρχές της αντικειμενικότητας, της ισότητας κλπ.

13. Η Επιτροπή έκανε χρήση της εξουσίας αυτής θεσπίζοντας τους « διαδικαστικούς κανόνες που διέπουν την έκδοση αποφάσεων περί μεταβάσεως από την κατηγορία B στην κατηγορία A των μονίμων και εκτάκτων υπαλλήλων του επιστημονικού και του τεχνικού κλάδου » (στο εξής: διαδικαστικοί κανόνες)

που είναι επίδικοι εν προκειμένω. Οι κανόνες αυτοί προβλέπουν διαδικασία η οποία διαφέρει μεν από τη διαδικασία του διαγωνισμού, συγχρόνως όμως ομοιάζει με αυτή σε πολλά σημεία.

14. Στην προκειμένη περίπτωση αξίζει να τονιστούν ιδιαίτερα δύο χαρακτηριστικά στοιχεία των κανόνων αυτών.

15. α) Ενώ βάσει του άρθρου 45, παράγραφος 1, προαγωγή χωρεί μόνο προς τον αμέσως ανώτερο βαθμό, οι διαδικαστικοί κανόνες προβλέπουν τη δυνατότητα διορισμού στο βαθμό Α 7 όχι μόνο υπαλλήλων του βαθμού Β 1 αλλά και Β 2, Β 3 και Β 4 εφόσον έχουν ορισμένη αρχαιότητα.

16. Η Επιτροπή θεώρησε κατά πάσα πιθανότητα ότι η λύση αυτή συνάδει προς το πνεύμα του άρθρου 92 και επόμενα της Συνθήκης που προβλέπουν μεγάλη ελαστικότητα στις δυνατότητες σταδιοδρομίας των ερευνητών της Ευρατόμ. Με την απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1977 (υπόθεση 5/76, Jänsch κατά Επιτροπής, Rec. 1977, σ. 1817, ιδίως σσ. 1826 και 1827, σκέψεις 16 έως 18) το Δικαστήριο έκρινε ότι η δυνατότητα των υπαλλήλων της Ευρατόμ να μεταβούν από μια κατηγορία σε άλλη χωρίς διαγωνισμό αποτελεί ένα από τα πλεονεκτήματα που θέλησε να αναγνωρίσει υπέρ των ερευνητών ο κανονισμός εις αντιστάθμισμα της ανασφάλειας που συνιστά γι' αυτούς ο χρονικός περιορισμός των προγραμμάτων έρευνας.

17. Ας σημειωθεί ότι κατά τούτο το Δικαστήριο δέχτηκε ερμηνεία αντίθετη απ' αυτήν που υποστήριξε ένας από τους πρώτους σχολιαστές του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, ο A. M. Euler, γενικός διευθυντής στην Επιτροπή Ευρατόμ[2]. Συγκεκριμένα, ο Euler συνήγαγε από το άρθρο 98 ότι αποκλείεται ο διορισμός των εν λόγω υπαλλήλων σε βαθμό άλλο εκτός του αμέσως ανώτερου είτε άλλης κατηγορίας είτε της ίδιας. Ο Euler διατύπωσε την άποψη ότι η δικαιολογία αυτής της *περιοριστικής διάταξης* έγκειται στα πολυάριθμα πλεονεκτήματα που αναγνωρίζονται στους εν λόγω υπαλλήλους είτε κατά το διορισμό τους, δυνάμει του άρθρου 95 και του άρθρου 98, πρώτη παράγραφος, είτε κατά την προαγωγή, δυνάμει του άρθρου 98, τρίτη παράγραφος, είτε βάσει άλλων διατάξεων του τίτλου 8.

18. Καίτοι η ερμηνεία αυτή ανταποκρίνεται ίσως στη βούληση των συντακτών του κανονισμού, δεν προκύπτει κατ' ανάγκη από το γράμμα της διάταξης, υιοθετώντας τη δε το Δικαστήριο εισήγαγε υπερβολική ακαμψία στις δυνατότητες σταδιοδρομίας των εν λόγω υπαλλήλων.

19. β) Δεύτερον, το σύστημα που θέσπισε η Επιτροπή περιλαμβάνει τη σύσταση μιας επιτροπής ad hoc η οποία *δεν* χαρακτηρίζεται ως συμβουλευτική επιτροπή. Μετά το πέρας των εργασιών της, η επιτροπή αυτή διαβιβάζει στην ΑΔΑ αιτιολογημένη έκθεση, καθώς και πίνακα των υποψηφίων που κρίθηκαν ικανοί για την άσκηση καθηκόντων της κατηγορίας Α. Ο τελικός αυτός πίνακας ισχύει μέχρι την κατάρτιση νέου [διαδικαστικοί κανόνες, σημείο 3, παράγραφος 2, στοιχεία γ) και στ)].

20. Η ΑΔΑ δεν εξετάζει δηλαδή τα προσόντα όλων των υποψηφίων. Υιοθετεί άνευ ετέρου τον πίνακα και διορίζει τα πρόσωπα που έχουν περιληφθεί εφόσον προκύπτουν κενές θέσεις. *Ως προς το ουσιώδες αυτό σημείο η διαδικασία ad hoc ομοιάζει αισθητά με τη διαδικασία διαγωνισμού.*

2 — A. M. Euler, « Europäisches Beamtenstatut », Dritter Teilband, σ. 692, Kölner Schriften zum Europarecht, Carl Heymans Verlag KG, 1966.

Επί της ενστάσεως απαραδέκτου που εγείρει η Επιτροπή

21. Οι προσφεύγοντες φρονούν, για τους λόγους που εκθέτω παρακάτω, ότι οι διαδικαστικοί κανόνες είναι παράνομοι και ζητούν από το Δικαστήριο να τους κρίνει ανεφάρμοστους δυνάμει των άρθρων 184 της Συνθήκης ΕΟΚ και 156 της Συνθήκης ΕΚΑΕ.

22. Η Επιτροπή θεωρεί απαράδεκτη αυτή την ένσταση ελλείψεως νομιμότητας.

23. Σύμφωνα με τα δύο άρθρα που επικαλούνται οι προσφεύγοντες, η αμφισβητούμενη ως παράνομη πράξη πρέπει να είναι « ... κανονισμός του Συμβουλίου ή της Επιτροπής ... ».

24. Παρά την ορολογία αυτή το Δικαστήριο κρίνει ότι τα άρθρα 184 της Συνθήκης ΕΟΚ και 156 της Συνθήκης ΕΚΑΧ αποτελούν την έκφραση θεμελιώδους αρχής του κοινοτικού δικαίου, δυνάμει της οποίας η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας μπορεί να προβληθεί έναντι οποιασδήποτε πράξεως των οργάνων που θεσπίζει γενικούς κανόνες, υπό τον όρο ότι υπάρχει άμεσος και αναγκαίος νομικός δεσμός μεταξύ της προσβαλλόμενης πράξης και της γενικής πράξης που αμφισβητείται ως παράνομη [3].

25. Σχετικά με τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση της 18ης Μαρτίου 75 [4]:

« ... στο πλαίσιο της προσφυγής του άρθρου 91 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και στην περίπτωση πράξεως γενικού χαρακτήρα που πρόκειται να εφαρμοστεί με σειρά ατομικών αποφάσεων που αφορούν το σύνολο ή μεγάλο μέρος των υπαλλήλων ενός οργάνου, ο υπάλληλος, θεωρούμενος ατομικά, δεν μπορεί να στερηθεί του δικαιώματος να επικαλεστεί το παράνομο της πράξης αυτής προκειμένου να προσβάλει την ατομική απόφαση μέσω της οποίας γνωρίζει με βεβαιότητα κατά ποιο τρόπο και σε ποια έκταση θίγονται τα συμφέροντά του. »

26. Μπορεί να θεωρηθεί ότι οι διαδικαστικοί κανόνες αποτελούν τέτοια πράξη;

27. Ως προς το σημείο αυτό το Δικαστήριο έχει κρίνει τα ακόλουθα [5]:

« ... ναι μεν σύμφωνα με πάγια νομολογία μια εσωτερική οδηγία ή ένα μέτρο εσωτερικής φύσης όπως οι διαδικαστικοί κανόνες που θέσπισε η Επιτροπή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως κανόνας δικαίου τον οποίο οφείλει να τηρεί η διοίκηση σε κάθε περίπτωση, η εσωτερική οδηγία όμως ή το μέτρο εσωτερικής φύσης περιέχουν κανόνα συμπεριφοράς που υποδεικνύει την ακολουθητέα τακτική, από την οποία η διοίκηση δεν μπορεί να παρεκκλίνει χωρίς να προσδιορίσει τους λόγους που την οδηγούν στην παρέκκλιση, γιατί αλλιώς παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης » [6].

28. Εν πάση περιπτώσει μια εσωτερική οδηγία αυτού του είδους δεν μπορεί να θέτει κανόνες που παρεκκλίνουν από τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως [7].

3 — Βλέπε, τελικά, απόφαση της 10ης Ιουνίου 1986 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 81 και 119/85, Usinor, Συλλογή 1986, σ. 1777, σκέψη 13.

4 — Απόφαση της 18ης Μαρτίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 44, 46 και 49/74, Marie-Louise Acton και λοιποί, Rec. 1975, σ. 383, σκέψη 7: « Εν προκειμένω, η γενικού χαρακτήρα πράξη που επρόκειτο να εκτελεστεί » ήταν η από 21 Μαρτίου 1973 απόφαση της Επιτροπής να κρατηθούν ορισμένα ποσά από τις αποδοχές των υπαλλήλων που συμμετείχαν σε απεργία.

5 — Απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1984 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 80 έως 83/81 και 182 έως 185/82, R. Adam και λοιποί, Συλλογή 1984, σ. 3411, σκέψη 22· βλέπε, επίσης, προτάσεις μου στην υπόθεση 15/85, Consorzio cooperative d' Abruzzo, Συλλογή 1987, σ. 1005, ιδίως σ. 1014, και τις αποφάσεις που παραθέτω: απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1974 στην υπόθεση 148/73, Louwage, Rec. 1974, σ. 81, σκέψη 12· απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1983 στην υπόθεση 343/82, Michael, Συλλογή 1983, σ. 4023, σκέψη 14· απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1984 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 129 και 274/82, Lux, Συλλογή 1984, σ. 4127, σκέψη 20.

6 — Βλέπε, κατά την ίδια έννοια, απόφαση της 21ης Απριλίου 1983 στην υπόθεση 282/81, S. Ragusa, Συλλογή 1983, σ. 1245, σκέψη 18: Το εν λόγω « εσωτερικό μέτρο » στο οποίο το Δικαστήριο αναγνωρίζει νομική αξία είναι ένα σημείωμα της ΑΔΑ που διαγράφει μια διαδικασία προαγωγής (η οποία δεν προβλέπεται από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως).

7 — Βλέπε απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1983 στην υπόθεση 343/82, Michael, Συλλογή 1983, σ. 4023, σκέψη 16.

29. Βασίμως λοιπόν καταλήγομε στο συμπέρασμα ότι αν ένας ή περισσότεροι υπάλληλοι που θίγονται από κανόνα αυτού του είδους φρονούν ότι ο κανόνας αυτός αντιβαίνει σε διάταξη του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή σε γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου πρέπει να θεωρηθεί ότι μπορούν να προβάλλουν κατ' αυτού ένσταση ελλείψεως νομιμότητας.

30. Η Επιτροπή φρονεί πάντως ότι η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας είναι απαράδεκτη εν προκειμένω δεδομένης της ομοιότητας μεταξύ των διαδικαστικών κανόνων και της προκήρυξης διαγωνισμού. Η Επιτροπή στηρίζεται στην απόφαση της 11ης Μαρτίου 1986, Adams και λοιποί κατά Επιτροπής (υπόθεση 294/84, Συλλογή 1986, σ. 977), το σχετικό χωρίο της οποίας παρατίθεται στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σημείο II — Α.

31. Η Επιτροπή ορθώς υπογραμμίζει ότι οι διαδικαστικοί κανόνες « αφορούσαν, όπως και *η προκήρυξη διαγωνισμού*, μια συγκεκριμένη διαδικασία μεταβάσεως από την κατηγορία Β στην κατηγορία Α που μπορούσαν να ακολουθήσουν υπό τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις οι μόνιμοι και έκτακτοι υπάλληλοι του επιστημονικού και του τεχνικού κλάδου της κατηγορίας Β που θα υπέβαλαν αίτηση πριν από τις 30 Σεπτεμβρίου 1983 ».

32. Αφετέρου, όμως, διαπιστώνεται ότι το προσβαλλόμενο κείμενο δεν ήταν ρητή προκήρυξη διαγωνισμού, αλλά περιείχε διατάξεις που είχαν κάποιο κανονιστικό χαρακτήρα και που δεν απαντώνται στις προκηρύξεις διαγωνισμών.

33. Εξάλλου, με την απόφαση Jänsch (20 Οκτωβρίου 1977, υπόθεση 5/76, Rec. 1977, σ. 1817) το Δικαστήριο απέρριψε προσφυγή με την οποία ζητήθηκε η ακύρωση των διαδικαστικών κανόνων (παλαιότερης έκδοσής τους, κατά μεγάλο μέρος πανομοιότυπης), έκρινε δηλαδή σιωπηρώς παραδεκτή την προσφυγή που είχε ασκηθεί κατά της ρυθμίσεως αυτής.

34. Σημειωτέον, τέλος, ότι μετά την απόφαση Adams της 11ης Μαρτίου 1986 το Δικαστήριο επελήφθη και άλλης υποθέσεως (307/85, Γαβανάς κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1987, σ. 2435) στην οποία το καθού όργανο υποστήριξε ότι το αίτημα ακυρώσεως διορισμού λόγω παρατυπίας κάποιου διαγωνισμού είναι απαράδεκτο διότι ο προσφεύγων δεν είχε προσβάλει εμπροθέσμως τη διοργάνωση του διαγωνισμού. Ο γενικός εισαγγελέας Lenz [8] παρατήρησε ότι η νομολογία δέχεται ως επί το πλείστον ότι σε τέτοιες περιπτώσεις η διαδικασία μπορεί να περιλάβει προηγηθείσες πράξεις (προκήρυξη διαγωνισμού, πράξεις εκδιδόμενες στο πλαίσιο της διαδικασίας διαγωνισμού) ως προπαρασκευαστικές πράξεις που μπορούν να προσβληθούν παρεμπιπτόντως. Επικαλέστηκε δε σχετικώς τις αποφάσεις στις υποθέσεις 11 [9] και 21/65 [10], 37/72 [11] και 101/77 [12] και πρότεινε να μην απορριφθούν οι εν λόγω αιτιάσεις με την αιτιολογία ότι έπρεπε να ασκηθεί προσφυγή ειδικώς προς τούτο και εγκαίρως.

35. Στην υπόθεση Γαβανά το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση της 10ης Ιουνίου 1987, που προαναφέρθηκε, σκέψη 16, ότι « δεδομένου ότι μπορεί να προβληθεί ο παράνομος χαρακτήρας των πράξεων που κατέληξαν στη βλαπτική πράξη, ιδίως των πράξεων της εξεταστικής επιτροπής, στο πλαίσιο προσφυγής

8 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. O. Lenz της 21ης Ιανουαρίου 1987, υπόθεση 307/85, Γαβανάς κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1987, σ. 2435, σκέψεις 27 και 28.

9 — Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1965 στην υπόθεση 11/65, Morina κατά Κοινοβουλίου, Rec. 1965, σ. 1259.

10 — Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1965 στην υπόθεση 21/65, Morina κατά Κοινοβουλίου, Rec. 1965, σ. 1279.

11 — Απόφαση της 15ης Μαρτίου 1973 στην υπόθεση 37/72, Marcato κατά Επιτροπής, Rec. 1973, σ. 361.

12 — Απόφαση της 13ης Απριλίου 1978 στην υπόθεση 101/77, Ganzini κατά Επιτροπής, Rec. 1978, σ. 915.

κατά της τελικής αποφάσεως, της οποίας αποτελούν προπαρασκευαστικές πράξεις, δεν μπορεί να συναχθεί συναίνεση του προσφεύγοντος, επειδή δεν άσκησε απευθείας προσφυγή κατά των πράξεων της εξεταστικής επιτροπής ».

36. Για όλους αυτούς τους λόγους προτείνω επομένως να μην απορριφθούν ως εκπρόθεσμοι οι ισχυρισμοί που προβάλλουν οι προσφεύγοντες κατά του νομίμου των διαδικαστικών κανόνων.

α) *Επί του ρόλου που έχει ανατεθεί στην επιτροπή ad hoc*

37. Στο πλαίσιο του πρώτου ισχυρισμού τους οι προσφεύγοντες εγείρουν ένσταση ελλείψεως νομιμότητας κατά ενός των ουσιωδών διαδικαστικών κανόνων, δηλαδή του ότι αναγνωρίζεται στην επιτροπή ad hoc η εξουσία να καταρτίζει οριστικό πίνανα επιτυχόντων ως εάν επρόκειτο για διαγωνισμό.

38. Κατά τούτο οι διαδικαστικοί κανόνες συνιστούν παράβαση του άρθρου 45, παράγραφος 1, που είναι η μόνη εν προκειμένω εφαρμοστέα διάταξη. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι σύμφωνα με τη διάταξη αυτή οι αποφάσεις διορισμού λαμβάνονται ελεύθερα από την ΑΔΑ, κατόπιν συγκριτικής εξέτασης των προσόντων όλων των υπαλλήλων που έχουν σειρά προαγωγής καθώς και των εκθέσεων για τους υπαλλήλους αυτούς, *η οποία δεν δεσμεύεται από τον πίνακα επιτυχόντων.*

39. Οι προσφεύγοντες όμως δεν μπορούν να προβάλουν επωφελώς το επιχείρημα αυτό διότι όπως προανέφερα, το άρθρο 45, παράγραφος 1, αν υποτεθεί ότι έχει εφαρμογή, επιτρέπει μόνο τις προαγωγές « στον αμέσως ανώτερο βαθμό », δηλαδή από το Β 1 στο Α 7 ή μάλιστα στο Α 8. Κατά το χρόνο της ασκήσεως της προσφυγής όμως, ένας από τους προσφεύγοντες είχε το βαθμό Β 2, δύο άλλοι το βαθμό Β 3 και ο τέταρτος το βαθμό Β 4.

40. Επομένως, η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας που προβάλλουν οι προσφεύγοντες κατά των διαδικαστικών κανόνων είναι απαράδεκτη λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος.

41. Όπως ενθυμείστε το Δικαστήριο επανειλημμένα έχει απορρίψει ισχυρισμούς ως απαράδεκτους λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος· (βλέπε, ιδίως, υποθέσεις 37/72, Marcato κατά Επιτροπής, που προαναφέρθηκε, 90/74, Deboek κατά Επιτροπής, Rec. 1975, σ. 1123, καθώς και τις αποφάσεις που μνημονεύει ο γενικός εισαγγελέας J. P. Warner στις προτάσεις του στην υπόθεση εκείνη, Rec. 1975, σ. 1141).

42. Παρ' όλα αυτά έχω καθήκον να εξετάσω επικουρικώς τα επιχειρήματα των προσφευγόντων και κατ' ουσίαν.

43. Νομίζω λοιπόν, πρώτον, ότι αν η Επιτροπή προήγαγε υπαλλήλους του βαθμού Β 1 βάσει των κριτηρίων και της διαδικασίας του άρθρου 45, παράγραφος 1, δεν θα μπορούσε να της προσαφθεί καμιά αιτίαση.

44. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι με τη θέσπιση των διαδικαστικών κανόνων η Επιτροπή επέλεξε παράνομη οδό.

45. Με την προαναφερθείσα απόφαση Jänsch το Δικαστήριο έδωσε ευρεία ερμηνεία στο άρθρο 98, δεύτερη παράγραφος, και έκρινε ότι η διάταξη αυτή προβλέπει τη δυνατότητα μεταβάσεως των υπαλλήλων του άρθρου 92 από μια κατηγορία σε άλλη χωρίς διαγωνισμό. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου δηλαδή πρόκειται για δυνατότητα διαφορετική αυτής που

παρέχει το άρθρο 45, παράγραφος 1, και δεν αφορά μόνο τους υπαλλήλους του βαθμού Β 1.

46. Επομένως το ερώτημα είναι αν η Επιτροπή, ενεργώντας βάσει του άρθρου 98, δεύτερη παράγραφος, είχε ή όχι το δικαίωμα να εμπνευστεί από τη διαδικασία του διαγωνισμού και συγκεκριμένα να δανειστεί την αρχή του πίνακα επιτυχόντων που καταρτίζεται οριστικά από μια εξεταστική επιτροπή.

47. Με άλλα λόγια, ποια είναι η έκταση της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 98, κατά την οποία οι διατάξεις του άρθρου 45, παράγραφος 2, « δεν εφαρμόζονται » στους υπαλλήλους που αμείβονται από τον προϋπολογισμό ερευνών και επενδύσεων; Το άρθρο 45, παράγραφος 2, ορίζει ότι « η μετάβαση υπαλλήλων από ... κατηγορία σε... ανώτερη κατηγορία δύναται να γίνει μόνο μετά από διαγωνισμό ». Αφού το άρθρο 98 αίρει την προϋπόθεση αυτή, η εν λόγω μετάβαση *μπορεί να γίνει χωρίς διαγωνισμό.*

48. Κατά τη γνώμη μου, όμως, θα ήταν αντίθετο προς τους κανόνες της λογικής να συναχθεί από τις δύο αυτές διατάξεις το συμπέρασμα ότι, για τους υπαλλήλους της Ευρατόμ, η μετάβαση από την κατηγορία Β στην Α *πρέπει* να γίνεται *χωρίς* διαγωνισμό.

49. Αν όμως η Επιτροπή δικαιούται να οργανώσει διαγωνισμό, δικαιούται επίσης να εφαρμόσει διαδικασία η οποία διαφέρει μεν του διαγωνισμού, δανείζεται όμως απ' αυτόν ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία.

50. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι

« τίποτα δεν απαγορεύει στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή να θεσπίζει, με εσωτερική απόφαση γενικής φύσεως, κανόνες για την άσκηση της διακριτικής εξουσίας που της αναγνωρίζει ο κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης (απόφαση της 6ης Ιουνίου 1985 στην υπόθεση 146/84, De Santis, Συλλογή 1985, σ. 1723, ιδίως σ. 1734, σκέψη 11).

51. Εξάλλου το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι η Επιτροπή, ακόμα και όταν έχει τη δυνατότητα να πληρώσει κενή θέση με προαγωγή διότι υπάρχει υποψήφιος με την απαιτούμενη αρχαιότητα, μπορεί βάσει της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει, να αποφασίσει τη διοργάνωση διαγωνισμού (απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1976 στην υπόθεση 123/75, Kuster κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Rec. 1976, σ. 1701).

52. Τέλος, είναι προφανές ότι οι διαδικαστικοί κανόνες δεν συνεπάγονται σιωπηρώς, όπως υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες, ότι η ΑΔΑ μετεβίβασε την « εξουσία προαγωγών » που έχει. Η ΑΔΑ αποφασίζει ελεύθερα για τις αλλαγές κατηγορίας βάσει του πίνακα επιτυχόντων. Η εγγραφή στον πίνακα δεν δημιουργεί δικαίωμα διορισμού.

β) *Επί της παραβιάσεως των κανόνων περί διαγωνισμών*

53. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι αφού η Επιτροπή υιοθέτησε το σύστημα του διαγωνισμού όφειλε να τηρήσει όλους τους κανόνες του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως που διέπουν τη διαδικασία διαγωνισμών.

54. Νομίζω όμως ότι εξέθεσα ήδη για ποιο λόγο η Επιτροπή δεν είχε αυτή την υποχρέωση.

55. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να εφαρμόσει τον κανόνα ότι η προκήρυξη διαγωνισμού πρέπει να καθορίζει τη φύση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων που αντιστοιχούν στις θέσεις που πρόκειται να πληρωθούν [παράρτημα ΙΙΙ, άρθρο 1, παράγραφος 1, στοι-

χείο γ)], δεδομένου ότι κατά το χρόνο της δημοσιεύσεως των διαδικαστικών κανόνων κανείς δεν μπορούσε να γνωρίζει με βεβαιότητα ποιες θέσεις θα κενώνονταν κατά τη διάρκεια της ισχύος του πίνακα επιτυχόντων.

56. Βεβαίως η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να μην παραβιάσει υπέρτερο κανόνα δικαίου.

57. Οι προσφεύγοντες τονίζουν ιδίως το γεγονός ότι ο πίνακας έπρεπε να περιλαμβάνει αριθμό υποψηφίων τουλάχιστον διπλάσιο από τον αριθμό των θέσεων που θα πληρώνονταν με το διαγωνισμό, όπως προβλέπει η προτελευταία παράγραφος του άρθρου 5 του παραρτήματος 3.

58. Η διάταξη αυτή όμως διευκρινίζει ότι αυτό γίνεται « στο μέτρο που είναι δυνατό ».

59. Εξάλλου, ακόμη και αν ο αριθμός των υποψηφίων που περιελήφθησαν στον πίνακα δεν είχε υπερβεί αισθητά τις προβλεπόμενες δυνατότητες εκ του προϋπολογισμού, το στοιχείο αυτό δεν θα μπορούσε να θίξει το κύρος των αποτελεσμάτων των εργασιών της επιτροπής σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου. Με την απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1978 (υπόθεση 122/77, Agneessens κατά Επιτροπής, Rec. 1978, σ. 2085, ιδίως σσ. 2098 και 2099) το Δικαστήριο έκρινε ότι « το άρθρο 5, παράγραφος 5, του παραρτήματος III περιέχει απλώς *σύσταση* στην εξεταστική επιτροπή που έχει σκοπό να διευκολύνει τη λήψη των αποφάσεων της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής και η εκτίμηση της οποίας εξαρτάται από το χαρακτήρα και τις συνθήκες του διαγωνισμού, από τον αριθμό των υποψηφίων και από τα προσόντα τους ». Άρα η εν λόγω διάταξη δεν αποτελεί θεμελιώδη αρχή που πρέπει να τηρείται εν πάση περιπτώσει.

60. Από την επιτροπή ad hoc ζητήθηκε να λάβει υπόψη τις προβλεπόμενες δυνατότητες εκ του προϋπολογισμού, δηλαδή τις θέσεις που θα μπορούσαν να κενωθούν και να πληρωθούν με μετάβαση από κατηγορία σε κατηγορία κατά τη διάρκεια της ισχύος του πίνακα επιτυχόντων. Η διάρκεια αυτή όμως δεν προκαθορίστηκε: προβλέφθηκε απλώς ότι ο πίνακας θα ίσχυε μέχρι την κατάρτιση νέου (σημείο III, παράγραφος 2, στοιχείο f)]. Δεδομένου ότι οι διαδικασίες ιεραρχικής ανόδου αυτού του είδους δεν γίνονται τακτικά, επικρατούσε κάποια αβεβαιότητα ως προς τη διάρκεια της ισχύος του πίνακα και επομένως ως προς τις συνολικές προβλεπόμενες δυνατότητες εκ του προϋπολογισμού. Υπό τις συνθήκες αυτές η Επιτροπή δεν μπορούσε να καθορίσει με βεβαιότητα « τον αριθμό των θέσεων που θα πληρωθούν με το διαγωνισμό » άρα ούτε και η επιτροπή ad hoc να περιλάβει αριθμό διπλάσιο των θέσεων αυτών.

61. Όπως προκύπτει ήδη εκ των υστέρων από τα αριθμητικά στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή, κατά το χρόνο της προφορικής διαδικασίας είχαν γίνει εννέα διορισμοί και επρόκειτο να γίνουν άλλοι δύο, ενώ ο πίνακας επιτυχόντων περιελάμβανε δεκαπέντε ονόματα. Έτσι, τρία έτη μετά τη διαδικασία επιλογής, ο αριθμός των υποψηφίων που περιλαμβάντονται στον πίνακα υπερβαίνει ακόμα αισθητά τον αριθμό των θέσεων που πληρώθηκαν.

62. Υπό τις συνθήκες αυτές ο υπό κρίση ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

γ) *Επί της παραβιάσεως της ισότητας εις βάρος των πτυχιούχων υποψηφίων*

63. Για τους λόγους που εκτίθενται λεπτομερέστερα στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι προσφεύγοντες φρονούν ότι η

απαλλαγή από την υποβολή εργασίας που προβλέπουν οι διαδικαστικοί κανόνες υπέρ των υπαλλήλων κατόχων πανεπιστημιακού πτυχίου είχε ως αποτέλεσμα ότι οι υποψήφιοι αυτοί περιήχθησαν σε μειονεκτική θέση έναντι των άλλων υποψηφίων.

64. Στο σημείο αυτό θα παρατηρήσω, πρώτον, ότι κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η γενική αρχή της ισότητας που ανήκει στις θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου δεν απαγορεύει τη διαφορετική μεταχείριση διαφορετικών καταστάσεων.

65. Είναι όμως αναμφισβήτητο ότι υπήρχε αντικειμενική διαφορά μεταξύ των κατόχων πτυχίου πανεπιστημίου και των άλλων υποψηφίων. Κατά τη γνώμη μου η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε προφανή πλάνη θεωρώντας ότι οι ικανότητες των πρώτων βεβαιώνονται τουλάχιστον εν μέρει από την κατοχή του πτυχίου και ότι δεν ήταν υποχρεωτική η υποβολή εργασίας στην περίπτωσή τους.

66. Βεβαίως, δεν αποκλείεται σε συγκεκριμένη περίπτωση ένας υποψήφιος να αποδείξει καλύτερα τις ικανότητές του με την υποβολή εργασίας και την απάντηση σε σχετικές ερωτήσεις, παρά αν είναι αναγκασμένος να αναπτύξει προφορικώς και χωρίς προετοιμασία ένα θέμα που επιλέγει μεταξύ τριών τα οποία προτείνει η επιτροπή ad hoc.

67. Εξάλλου, όμως, ο μόνος πτυχιούχος υποψήφιος στον οποίο προτάθηκε να υποβάλει εργασία, την οποία και υπέβαλε έκρινε ότι η επιλογή αυτή δεν τον ωφέλησε.

68. Γενικώς οι προσφεύγοντες, που φρονούν μάλιστα ότι επειδή είναι πτυχιούχοι πρέπει αυτομάτως να περιληφθούν στον πίνακα επιτυχόντων, δεν μπορούν να αμφισβητήσουν ότι θεωρούνται έχοντες βασικές γνώσεις ευρύτερες και βαθύτερες από τους υποψηφίους που απέκτησαν τις γνώσεις τους μέσω της ασκήσεως ορισμένων καθηκόντων και ότι οι γνώσεις αυτές πρέπει να τους δίνουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν προφορικώς, χωρίς μεγάλη δυσκολία, ένα θέμα τουλάχιστον παραπλήσιο με την ειδικότητά τους. Αν εξετάσομε τον πίνακα των θεμάτων προφορικής ανάπτυξης μεταξύ των οποίων είχαν να επιλέξουν οι προσφεύγοντες διαπιστώνομε ότι τα προταθέντα θέματα ήταν πράγματι παραπλήσια της ειδικότητάς τους.

69. Ούτε οι ερωτήσεις που υπέβαλε στη συνέχεια η επιτροπή σχετικά με διάφορες πλευρές του θέματος έπρεπε να βρουν τους υποψήφιους τελείως απροετοίμαστους.

70. Ο δικηγόρος των προσφευγόντων φρονεί πάντως ότι ο Del Plato που είναι αρχιτέκτονας βρέθηκε σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση λόγω του συστήματος που υιοθέτησε η επιτροπή ad hoc. Ο υποψήφιος αυτός επέλεξε μεταξύ των τριών θεμάτων που του προτάθηκαν να αναπτύξει προφορικώς « το ρόλο της αρχιτεκτονικής σε κέντρο πυρηνικών ερευνών που λειτουργεί ήδη ». Δεν αντιλαμβάνομαι πώς το θέμα αυτό, καθώς και οι σχετικές ερωτήσεις που του υποβλήθηκαν κατά τα επόμενα δεκαπέντε λεπτά, του αφαίρεσαν τη δυνατότητα να δείξει τις γνώσεις του και τον έθεσαν σε μειονεκτική μοίρα σε σύγκριση με τους υποψηφίους που υπέβαλαν εργασία.

71. Για όλους τους λόγους αυτούς έχω τη γνώμη ότι δεν παραβιάστηκε η αρχή της ισότητας εις βάρος των κατόχων πτυχίου πανεπιστημίου.

δ) *Επί των αιτιάσεων σχετικά με το τελευταίο τμήμα της συνεντεύξεως*

72. Το τελευταίο τέταρτο των συνεντεύξεων αφορούσε γενικές ερωτήσεις επιστημονικής και τεχνικής φύσεως. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι ερωτήσεις αυτές, που δεν είχαν καμιά σχέση με τις ειδικότητές τους, ήταν τόσο γενικές ώστε ο υποψήφιος δεν μπορούσε παρά να απαντήσει με γενικότητες.

73. Σχετικώς πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι η φάση αυτή της συνέντευξης εξελίχθηκε κατά τον ίδιο τρόπο για όλους τους υποψηφίους των δύο κατηγοριών. Οι πέντε ερωτήσεις που υποβλήθηκαν σε κάθε υποψήφιο ελήφθησαν από τον ίδιο και μοναδικό κατάλογο. Για κάθε υποψήφιο μία από τις ερωτήσεις ήταν σχετική με την ειδικότητά του. Δεδομένου ότι οι υπόλοιπες ήταν τέσσερις, υπήρχαν λίγες πιθανότητες να είναι και οι τέσσερις πολύ δύσκολες ή πολύ εύκολες. Όσο μεγαλύτερη ήταν η επιστημονική και τεχνική κατάρτιση του υποψηφίου τόσο περισσότερες ερωτήσεις θα έπρεπε να του φανούν εύκολες.

74. Μπορεί μάλιστα να θεωρηθεί ότι οι κάτοχοι πτυχίου ανωτάτης σχολής είχαν καταρχήν περισσότερες πιθανότητες να είναι σε θέση να απαντήσουν στις ερωτήσεις αυτές από τους άλλους υποψηφίους.

75. Η ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που αναγνωρίζει το Δικαστήριο σε όλα τα όργανα επιλογής επέτρεπε κάλλιστα στην Επιτροπή ad hoc να ενεργήσει όπως ενήργησε. Η μέθοδος που ακολούθησε δεν ήταν τέτοια ώστε να οδηγήσει σε προφανώς εσφαλμένη εκτίμηση της ικανότητας των υποψηφίων.

ε) *Επί της μη τηρήσεως πρακτικών των διαφόρων συνεντεύξεων*

76. Στο σημείο αυτό θα είμαι λακωνικότατος. Με την αιτιολογημένη έκθεσή της η επιτροπή ad hoc εξήγησε λεπτομερώς κατά ποιο τρόπο ενήργησε. Η ΑΔΑ και το Δικαστήριο διαπίστωσαν ότι η Επιτροπή ενήργησε με σοβαρότητα και μεθοδικότητα. Η επιτροπή εξήγησε κατά ποιο τρόπο βαθμολόγησε τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας. Από μια επιτροπή αυτού του είδους δεν μπορεί να απαιτείται να καταγράφει, επιπλέον, στην έκθεσή της όλες τις ερωτήσεις που υποβάλλει στους υποψηφίους ούτε τις απαντήσεις των τελευταίων. Τέλος, δεν ήταν δυνατόν να περιληφθούν στην έκθεση οι βαθμοί κάθε υποψηφίου και μετά από κάθε φάση και συνολικώς διότι, σε περίπτωση αδιακρισίας, αυτό θα έβλαπτε τους υποψηφίους με τους μικρότερους βαθμούς.

στ) *Επί της μη τηρήσεως των προθεσμιών που προβλέφθηκαν αρχικά*

77. Οι προθεσμίες αυτές ήταν βεβαίως ενδεικτικές.

ζ) *Επί της μη κοινολογήσεως της μεθόδου βαθμολογίας*

78. Εξέτασα ήδη το σημείο αυτό στο στοιχείο ε).

η) *Επί της παρατυπίας που συνιστά η διαβίβαση εντύπου ερωτηματολόγιου στους ιεραρχικούς προϊσταμένους και η παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας*

79. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι το στερεότυπο ερωτηματολόγιο που διαβίβασε η

Επιτροπή στους ιεραρχικούς προϊσταμένους των υποψηφίων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ισοδύναμο της συνέντευξης με *τους* ιεραρχικούς προϊσταμένους κάθε υποψηφίου, την οποία προβλέπουν οι διαδικαστικοί κανόνες οι οποίοι και παραβιάστηκαν κατά τούτο.

80. Πράγματι, οι διαδικαστικοί κανόνες δεν προβλέπουν τέτοιο ερωτηματολόγιο. Νομίζω όμως ότι μεταξύ του ερωτηματολογίου και της συνέντευξης δεν υπάρχει τόσο μεγάλη διαφορά ώστε να μη μπορούν να θεωρηθούν ισοδύναμα το ένα με το άλλο. Νομίζω ότι το ερωτηματολόγιο, λόγω της διανοητικής προσπάθειας που απαιτεί η σύνταξή του, παρέχει στους υποψηφίους σοβαρότερες εγγυήσεις από μια απλή συνέντευξη.

81. Όπως προκύπτει, εξάλλου, από το υπόμνημα απαντήσεως των προσφευγόντων, αν η εξεταστική επιτροπή είχε πραγματοποιήσει τις εν λόγω συνεντεύξεις, οι προσφεύγοντες θα αμφισβητούσαν εν πάση περιπτώσει τη νομιμότητά τους, εφόσον δεν θα τους είχε δοθεί η δυνατότητα να λάβουν θέση έναντι των προφορικών παρατηρήσεων των προϊσταμένων τους. Θα στηρίζονταν προς τούτο και πάλι στην απόφαση της 11ης Μαρτίου 1986 (Hermanuns Adams κατά Επιτροπής, υπόθεση 294/84, Συλλογή, 1986, σ. 977) την οποία επικαλούνται διαμαρτυρόμενοι διότι δεν έλαβαν γνώση των απαντήσεων των προϊσταμένων τους στο ερωτηματολόγιο προκειμένου να τις σχολιάσουν.

82. Αρκεί λοιπόν να εξεταστεί το ζήτημα αν έπρεπε να δοθεί η δυνατότητα στους προσφεύγοντες να λάβουν θέση ως προς τις απαντήσεις των προϊσταμένων τους. Σημειωτέον σχετικώς ότι υπάρχει ουσιώδης διαφορά μεταξύ της υπόθεσης Adams και της υπό κρίση κατά το ότι στην υπόθεση Adams οι συνεντεύξεις είχαν σαφώς μεγαλύτερη σημασία. Στην υπόθεση εκείνη το ζήτημα ήταν αν έπρεπε να περιληφθούν στον κατάλογο των υποψηφίων που έγιναν δεκτοί στις εξετάσεις ενός διαγωνισμού 53 υπάλληλοι. Η σχετική απόφαση υπήρξε αρνητική και ελήφθη αποκλειστικά βάσει των φακέλων τους και των συνεντεύξεων μεταξύ της εξεταστικής επιτροπής και των βοηθών των γενικών διευθυντών.

83. Στις υπό κρίση υποθέσεις η απόφαση να μην περιληφθούν οι προσφεύγοντες στον πίνακα επιτυχόντων ελήφθη κατόπιν συνεντεύξεως που είχαν *οι ίδιοι* με την επιτροπή ad hoc.

84. Οι υποψήφιοι βαθμολογήθηκαν αποκλειστικά βάσει των δύο συνεντεύξεων. (Σε μερικές περιπτώσεις η βαθμολογία της πρώτης συνέντευξης τροποποιήθηκε με τη χορήγηση πρόσθετων βαθμών για τις δημοσιεύσεις των υποψηφίων που διαβάστηκαν και σχολιάστηκαν από ένα μέρος της εξεταστικής επιτροπής.) Οι απαντήσεις των ιεραρχικών προϊσταμένων στο ερωτηματολόγιο δεν βαθμολογήθηκαν.

85. Εξάλλου, η περίπτωση δεν ταυτίζεται με την υπόθεση Rittweger (απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1971 στην υπόθεση 21/70, Rec. 1971, σ. 7, ιδίως σσ. 17 και 18) στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα τηλετύπημα της υπηρεσίας προσωπικού προς τα μέλη της Επιτροπής κατά τη διάρκεια διαδικασίας επιλογής, το οποίο περιείχε κρίσεις επί των υποψηφίων και δεν τους γνωστοποιήθηκε, ήταν ικανό να θίξει το κύρος της διαδικασίας. Στην υπόθεση εκείνη η απόφαση ελήφθη χωρίς να υποβληθούν οι υποψήφιοι σε εξετάσεις και χωρίς να μεσολαβήσει συνέντευξη μεταξύ αυτών και της ΑΔΑ. Εξάλλου, με την απόφασή του το Δικαστήριο παρατήρησε ρητά ότι

το εν λόγω τηλετύπημα επηρέασε αποφασιστικά το περιεχόμενο των προσβαλλομένων αποφάσεων και περιείχε κρίσεις δυσμενείς για την προσφεύγουσα σε κατάφορη αντίθεση με την κρίση που προέκυπτε από την έκθεση βαθμολογίας της.

86. Εν προκειμένω η περίπτωση διαφέρει. Για τους λόγους που προανέφερα δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι απαντήσεις των ιεραρχικών προϊσταμένων στο ερωτηματολόγιο επηρέασαν αποφασιστικά τις αποφάσεις της επιτροπής ad hoc. Εξάλλου καμιά από τις απαντήσεις αυτές δεν περιείχε αρνητική κρίση.

87. Κατά την προφορική διαδικασία ο δικηγόρος των προσφευγόντων διατύπωσε την άποψη ότι οι απαντήσεις στα ερωτηματολόγια έπρεπε μάλιστα να ωθήσουν την επιτροπή ad hoc να περιλάβει τους προσφεύγοντες στον πίνακα επιτυχόντων. Σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Δικαστηρίου η διαδικαστική παρατυπία δεν συνεπάγεται ολική ή μερική ακύρωση μιας αποφάσεως παρά μόνο εφόσον αποδεικνύεται ότι, αν δεν είχε γίνει, η προσβαλλόμενη απόφαση θα είχε διαφορετικό περιεχόμενο (απόφαση της 23ης Απριλίου 1986 στην υπόθεση 150/84, Bernardi κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Συλλογή 1986, σ. 1375, σκέψη 28, και απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209 έως 215 και 218/78, Van Landewyck κατά Επιτροπής, Rec. 1980, σ. 3239).

88. Υπό τις συνθήκες αυτές οι δύο υπό κρίση ισχυρισμοί δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί.

θ) *Επί των ισχυρισμών του Paruccini*

89. Ο Paruccini υποστηρίζει, πρώτον, ότι η εργασία του δεν εξετάστηκε από την εξεταστική επιτροπή. Αν ο προσφεύγων εννοεί μ' αυτό ότι δεν διάβασαν την εργασία του όλα τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, θα παρατηρήσω ότι οι διαδικαστικοί κανόνες δεν περιέχουν τέτοια υποχρέωση. Αν, αντιθέτως, ο προσφεύγων εννοεί ότι δεν είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει προφορικώς επί 15 λεπτά την εργασία του ενώπιον της επιτροπής ad hoc τότε δεν απέδειξε την παρατυπία αυτή.

90. Ο προσφεύγων φρονεί, δεύτερον, ότι η επιτροπή ad hoc έπρεπε να επικουρείται από εμπειρογνώμονα λόγω του ότι το θέμα της εργασίας ήταν πολύ εξειδικευμένο.

91. Όμως, οι διαδικαστικοί κανόνες προβλέπουν ότι « η επιτροπή *μπορεί* να ορίσει εμπειρογνώμονες που θα την επικουρούν κατά την παρουσίαση της εργασίας και την εξέτασή της παρουσία του υποψηφίου ». Η επιτροπή είχε την ευχέρεια να θεωρήσει ότι δεν ήταν επιβεβλημένη η χρησιμοποίηση εμπειρογνώμονα στην περίπτωση αυτή. Εξάλλου, ο προσφεύγων ούτε πρότεινε να αποδείξει ούτε απέδειξε ότι το μέλος της επιτροπής που εξέτασε την εργασία του — και τη βαθμολόγησε με « καλώς » — δεν είχε τα απαιτούμενα προσόντα για να αντιληφθεί την αξία της.

Συμπέρασμα

92. Δεδομένου ότι θεωρώ αβάσιμους όλους τους ισχυρισμούς των προσφευγόντων προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή.

93. Βεβαίως τα δικαστικά έξοδα πρέπει να ρυθμιστούν βάσει του άρθρου 70 του κανονισμού διαδικασίας.